

T-Kit käsiraamat

Sotsiaalne kaasatus

„T-Kit käsiraamatute sarja eestikeelsed tõlked on valminud Euroopa Nõukogu ja Euroopa Komisjoni noorsootöölase koolituse partnerlusprogrammi loal, Sihtasutus Archimedes Euroopa Noored Eesti büroo korraldusel ja vastutusel. Samas ei pruugi käsiraamatud oma sisus väljendada Euroopa Noored Eesti büroo seisukohti.“

Haridus- ja Teadusministeerium

Hea lugeja

Kuivõrd noorsootöös asetleidva kvaliteet ehk see, kui häid tingimusi suudetakse noorele luua isiksuslikuks ja sotsiaalseks arenguks läbi uute teadmiste ja oskuste omandamise mitte-formaalse õppimise keskkonnas, sõltub suuresti noorsootöötajate professionaalsusest, on oluline igakülgsest panustada nimetatud erialaspetsialistide mitte-formaalse õppimise alase teadlikkuse tõusu ning vajalike kompetentside arendamisse.

Eelöeldust tulenevalt on mul siiralt hea meel, et Euroopa Noored Eesti büroo koostöös EV Haridus- ja Teadusministeeriumiga on leidnud võimaluse toetada Eesti noorsootöö kvaliteedi arengut muuhulgas käesolevate käsiraamatute seeria toomise kaudu Eestis noorsootööga tegelevate, kuid ka laiemalt haridusvaldkonnas ja kolmandas sektoris aktiivselt tegutsevate inimesteni.

Käesolevate käsiraamatute seeria näol on tegemist mujal Euroopas hästi vastuvõetud ning juba mitmeid aastaid erinevate noorsootöös oluliste teemade mõtestamisel ning noortega käsitlemisel aktiivset kasutust leidnud praktiliste abilistega, mis annavad nii laiapõhjalisi teemakohaseid teoreetilisi teadmisi kui praktilisi tegutsemissuundi meetodite ning nõuannete näol.

Viie aasta jooksul on Euroopas välja antud üheksa käsiraamatut, millest eestikeelset trükivalgust näevad esialgu seitse, Eesti noorsootöö konteksti arvestades ehk kõige olulisemat väljaannet: Projektijuhtimine, Organisatsiooni juhtimine, Kultuuridevaheline õppimine, Rahvusvaheline vabatahtlik teenistus, Sotsiaalne kaasatus, Euroopa kodanikuks olemine, Koolitamise alused.

Kõnealuse perioodi jooksul ilmunud käsiraamatud peegeldavad hästi viimasel viiel aastal Euroopas ja Eestis asetleidnud arenguid nii noorsootöös kui ühiskonnas laiemalt ning on iseäranis seotud erinevate Euroopa noorsootöö verstapostidega, nagu seda on näiteks Euroopa suurim noortele suunatud programm Euroopa Noored (YOUTH 2000-2006).

Loodan väga, et nende käsiraamatute abil leiate koos noortega tee oluliste teemade käsitlemiseni looval ning harival moel!

Reet Kost

Euroopa Noored Eesti büroo juhataja

Noorsootöö alusdokumentide areng Eestis on jõudnud tasemeni, kuhu on jõudnud vähesed riigid: Noorsootöö seadus õigusliku alusena kehtib juba üle 5 aasta, õige pea valmib ka Noortepoliitika ja noorsootöö strateegia 2006-2012, mis sisaldab Eesti noorsootöö kontseptsiooni ja Eesti noorsootöö arengukava aastaiks 2001-2004 edasiarendusi, seab uusi sihte ja määratleb sidusvaldkondade kokkupuutepunktid. Sama tee on ees ka noorsootöötaja teadmiste ja oskuste määratlemisel.

2002. aastal valmis Noorsootöö kutseala kirjeldus koos eetika põhiteesidega ja noorsootöö kutseala ametiloend. Loogiliseks jätkuks neile on kavandatud noorsootöötaja kutsestandard, mille loomisel tuginetakse lisaks eelnevatele ka noorsootöölase koolituse valdkonna uuringule „Pädevused ja pädevuste arendamine noorsootöö valdkonnas: Eesti noorsootöötajate professionaalne taust“, eesmärgiga määratleda kutsealal töötavatele spetsialistidele ehk noorsootöötajatele vajalikud pädevused.

Käesoleval aastal valminud uuring toob välja fakti, et noorsootöötajad tegutsevad sageli paralleelselt mitmel ametikohal ja erinevates noorsootöö valdkondades, millest tulenevalt on tõusnud vajadus mitmekeelsete teadmiste ja oskuste järele. Kuigi enamik noorsootöötajaid on end viimase 5 aasta jooksul erialaselt täiendanud, on osad neist koolitusest siiski kõrvale jäänud, tõstes takistavate teguritena esile rahaliste ressursside puudust, ajanappust, vähest informatsiooni erinevate täiendkoolitusvõimaluste kohta ja geograafilist kaugust toimuvatest koolitustest.

Arvestades noorsootöö valdkonnas töötajate aktiivsust ja motiveeritust koolitusvõimaluste kasutamisel, on T-kitid kindlasti uus, huvitav ja praktiline materjal täiendavate teadmiste omandamisel kõigile, kelle elus on koht noorusel. T-kittide puhul ei saa takistuseks ka ükski loetletud tegurist, mis enesetäiendust seni segasid – lisaks paberikandjal versioonile saavad need kõigile kättesaadavaks ka elektrooniliselt võrgukeskkonnas: igaüks võib nende lugemiseks ise planeerida aja, koha ja kaaslased.

T-kitid aitavad astuda edasi – haarakem siis võimalusest!

Head lugemist soovides

Haridus- ja Teadusministeeriumi noorteosakond

Tere tulemast T-kit käsiraamatute sarja!

Nii mõnigi teist on ilmselt mõelnud, mida võiks tähendada inglise keeles käsiraamatut tähistav sõna T-kit? Me pakume sellele vähemalt kahte seletust. Esimene on lihtne: see on lühend koolitusmaterjalide komplekti ingliskeelsest täisnimetusest training kit. Teine variant seostub eeskätt hääldusega, mis meenutab ingliskeelset sõna ticket (eesti k pilett) – see on dokument, mida on vaja reisile minnes. Seetõttu hoiabki väike tegelane Spiffy käsiraamatu kaanel käes rongipiletit, et reisida uusi ideid avastama. Meie kujutluses on käsiraamat vahend, millest on abi meie kõigi töös. Eeskätt on see mõeldud noorsootöötajatele ja noorte koolitajatele nii teoreetiliseks kui ka praktiliseks abivahendiks töös noorte inimestega.

Käsiraamatute sari on valminud erineva kultuuri-, ameti- ja organisatsioonilise taustaga inimeste ühise aastapikkuse jõupingutuse tulemusena. Noorte koolitajad, noortejuhid vabaihendustest ja elukutselised kirjanikud on teinud koostööd, et koostada kvaliteetsed käsiraamatud, mis käsitleksid sihtrühma vajadusi, arvestades samas, et erinevates Euroopa paikades lähenetakse temadele erinevalt.

Käsiraamatud on valminud Euroopa Komisjoni ja Euroopa Nõukogu partnerluslepingu alusel korraldatava Euroopa noorsootöötajate koolitusprogrammi raames. Lisaks käsiraamatutele on nende kahe institutsiooni koostöö andnud tulemusi ka muudes valdkondades, nagu koolituskursused, ajakiri Coyote ja dünaamiline veebilehekülg.

Kui soovite lisateavet partnerluse arengusuundadest (teave uute publikatsioonide, koolituskursuste kohta jne) või alla laadida käsiraamatute elektroonilisi versioone, külastage partnerluse kodulehekülge aadressil www.training-youth.net.

Euroopa Nõukogu kirjastus
F-67075 Strasbourg Cedex
© Euroopa Nõukogu ja Euroopa Komisjon, juuni 2003
ISBN 92-871-5229-2

Selle väljaande materjalide kopeerimine on lubatud ainult mittetulunduslikel hariduslikel eesmärkidel tingimusel, et viidatakse algallikale.

Käesolev dokument ei kajasta tingimata Euroopa Komisjoni või Euroopa Nõukogu, nende liikmesriikide või nende institutsioonidega koostöödtegevate organisatsioonide ametlikke seisukohti.

T-Kit käsiraamatu Sotsiaalne kaasatus eestikeelne versioon:
Sisuline toimetus: Ülly Enn, Doris Tupits (ptk. 8)
ISBN 9985-9613-0-7 T-Kit käsiraamatute sari
ISBN 9985-9613-7-4 T-Kit käsiraamat nr 8 Sotsiaalne kaasatus

T-Kit käsiraamat
Sotsiaalne
kaasatus

Käsiraamatute sarja väljaannete koordineerimine, sisu ja küljendus

Balázs Hidvéghi (*haridusnõunik*)

Sekretariaat

Dianna Osayande (*administratsioon*)

Laetitia Pougary (*veebimeister*)

Käesoleva käsiraamatu toimetaja

Tony Geudens

Kaas ja Spiffy tegelaskuju

The Big Family

Käesoleva käsiraamatu autorid

(*vaata ka viimast lehekülge*)

Tom Croft

Veronique Crolla

Benoît Mida-Briot

Selle käsiraamatu materjali kopeerimine on lubatud ainult mitteärielistel hariduslikel eesmärkidel ja tingimustel, et viidatakse algallikale.

PARTNERSHIP
COUNCIL OF EUROPE & EUROPEAN COMMISSION
TRAINING-YOUTH

Euroopa Nõukogu Peadirektoraat

IV Noorsoo- ja spordidirektoraat

Euroopa Noortekeskus Strasbourgis

30 Rue Pierre de Coubertin

F-67000 Strasbourg, France

Tel: +33-3-8841 2300

Faks: +33-3-8841 2777

Euroopa Noortekeskus Budapestis

Zivatar utca 1-3

H-1024 Budapest, Hungary

Tel: +36-1-2124078

Faks: +36-1-2124076

Euroopa Komisjon

Hariduse ja kultuuri peadirektoraat

Osakond D5: noortepoliitika ja -programmid

Rue de la Loi, 200

B-1049 Brussels, Belgium

Tel: +32-2-295 1100 – Faks: +32-2-299 4158

Sisukord

Eessõna Euroopa institutsioonide poolt	9
1. Sissejuhatus.....	11
1.1 Euroopa tulevik: noored, nende kaasatus ja osalemine.....	11
1.2 Kaasamistöö väärtus ja väljakutsed	12
2. Mõisted.....	15
2.1 Raskused sõnadega.....	15
2.2 Kes on erivajadustega või vähemate võimalustega noored?	16
3. Kuidas jõuda kõikideni	19
3.1 Takistused	19
3.2 Miks noored osalevad?	21
3.3 Motivatsioon.....	23
3.4 Põnevad ettevõtmised.....	25
4. Noored ja nende keskkond	29
4.1 Noored oma kodukohtades (kogukondades).....	29
4.2 Partnerlussuhete loomine	32
4.3 Erinevad töökeskkonnad	38
5. Mitte-formaalne haridus kui vahend kõikide kaasamiseks	39
5.1 Mitte-formaalne versus formaalne haridus ja kutsekoolitus	39
5.2 Noorsootöö erivajadustega või vähemate võimalustega noortega.....	41
6. Kaasamisega seotud noorsootöö praktikas	43
6.1 Eetika	43
6.2 Astmeline lähenemine	44
6.3 Usalduse loomine	46
6.4 Enesehinnangu uurimine	47

7. Mõned võimalikud lähenemisviisid.....	51
7.1 Omataoliste/-ealiste koolitus	51
7.2 Lepinguline lähenemine (koostööleping)	53
7.3 Konflikti juhtimine	55
8. Praktiline osa - harjutused	59
8.1 Erivajadustega või vähemate võimalustega noored	60
8.2 Sotsiaalse tõrjutuse tunnetamine	71
8.3 Usalduse ja enesehinnangu loomine	85
8.4 Konflikti juhtimine.....	91
8.5 Partnerlussuhete loomine	98
8.6 Omataoliste/-ealiste koolitus	102
9. Kirjandus.....	107
10. Autoritest	111